

Maa- ja metsätalousministeriö

PL 30
00023 Valtioneuvosto
mmm@gov.fi

Lausunto luonnokseen lannoitevalmistelain fosforiasetukseksi (VN/21436/2021)

Viherympäristöliitto ry kiittää mahdollisesta lausua lannoitevalmistelain fosforiasetukseen ja toteaa kantanaan fosforiasetuksen luonnoksen (Valtioneuvoston asetus fosforin käytöstä maa- ja puutarhataloudessa sekä viher- ja ympäristörakentamisessa VN/21436/2021) alla mainituista pykälistä seuraavaa:

3§

Viheralalla runsaasti käytettyjen ja osaltaan kiertotalouden toteutumista tukevien jätevesilietteestä valmistettujen kompostien kohdalla kokonaisfosforin säätelyssä 60% huomiointi on ongelmallista, sillä kasveille nopeasti käyttökelpoisen fosforin osuus on todellisuudessa huomattavasti pienempi myös pidemmällä aikavälillä (Ylivainio et al. 2020). Suomessa jätevedenpuhdistuslaitoksissa fosfori saostetaan rauta tai alumiinisuoloilla erittäin stabiiliin ja niukkaliukoiseen ja kasveille heikosti käyttökelpoiseen muotoon (Luke: PProduct, PRecover). Siten 60 % kokonaisfosforin huomioiminen lannoitevalmistekäytössä ei ole näkemyksemme mukaan perusteltua, eikä vastaa tuotteiden lannoitevastetta, joka jo yksinään on ongelmallista lannoitevalmistelle. Maatalouden ympäristötukiehdossa puhdistamolietteen kokonaisfosforista on eri ajanjaksoilla huomioitu 40–70 % osuuksia kokonaisfosforista. Näkemyksemme mukaan 40 % osuuden huomioon ottamisessa olisi jo hyvin suuri turvallisuusmarginaali mahdolliselle fosforin huuhtoutumisriskille. Puhdistamolietepohjaisten kompostien/mädätysjäännösten monivuotinen käyttökelpoisuus vaihtelee tutkimusten pohjalta 20–30 % välillä ja on yhdellä kasvukaudella noin 10 % tasolla. Käytännössä vai eroosion muodossa fosforista voi päätyä merkittävästi fosforia ympäristöön ja puhdistamolietepohjaiset kompostituotteet, kuten muutkin kompostituotteet nimenomaan toimivat hyvinä eroosionestomateriaaleina.

Liukoisen fosforitason saattaminen esimerkiksi korkeatasoisen nurmikon vaatimalle tasolla käytettäessä jätevesilietekompostia raaka-aineena, saattaa vaatia väkilannoitefosforin lisäystä, mikäli kokonaisfosforiraja on tiukka. Samoin tyypeä jouduttaneen lisäämään jätevesilietekompostin sallitun käyttömäärän jäädessä alhaiseksi väkilannoitteena, jotta nurmikon kasvuun lähtö onnistuu. Tämä ei ole kiertotalouden kannalta toivottavaa. Käytännössä nyt esitetyt raja-arvot estävät täysin puhdistamolietepohjaisten lannoitevalmisteiden käytön maanparannuskäytössä viher- ja ympäristörakentamisessa.

Fosforin käytön suhteen tulee tarkastella todellisia liukoisia fosforiosuuksia tutkittuun tietoon perustuen. Liukoisen kasville käyttökelpoisen fosforin osuus tulee perustua tutkimukseen, kuten monivuotisessa PProduct-hankkeessa koottuun tietoon (Ylivainio et al. 2020).

10§

Liukoisen fosforin raja-arvot viher- ja ympäristörakentamiseen ovat Viherympäristöliiton esittämiä arvoja alemmat ja tulevat haastamaan kasvualustojen raaka-aineiden saatavuutta ja vaikeuttamaan kiertotalouden toteuttamista (ks. 3§). Jätevesilietteiden käyttö viherrakentamisessa vaikeutuu ja voi jopa estyä. Kasvualustakäytössä taajama-alueiden ulkopuolella liukoisen fosforin enimmäismäärää ehdotamme nostettavan 20 kg:sta 30 kg:aan hehtaarille vuodessa, joka olisi siis 50 % taajama-alueen arvosta. Lisäksi maanparannusaineiden osalta tulisi viherrakentamisessa soveltaa vastaavasti 8§ fosforin tasausjaksoa. Tällä varmistetaan kohtuulliset levityskustannukset maanparannusaineille.

Myös jo pitkään alan omana tavoitteena ollut turpeen käytön vähentäminen kasvualustoissa vaikeutuu. Kasvualustoissa tarvittavien eloperäisen aineksen ja kokonaisfosforin kasvillisuuden kannalta asetettujen tavoitearvojen saavuttaminen on vaikeaa, jos käytettävissä ei ole jätevesilietekompostin fosforimäärän tasapainottamiseen hyvin niukkafosforista, runsashumuksista raaka-ainetta.

11§

Tiedostonpitovelvoite on viheralalle uusi ja sen toimeenpano vaatii tietojärjestelmien ja urakkasopimusmallien kehittämistä. Tiedostonpitovelvoitteessa yksittäisten tiedostonpitoyksikköjen tulisi olla riittävän suuria, jotta tiedostonpito ei aiheuta kohtuutonta lisätyötä ja sitä kautta lisäkustannusta. Kustannuksen maksavat viime kädessä pääasiassa puistoja ja liikennealueita rakennuttavat ja hoitavat julkisorganisaatiot, kunnat ja kaupungit sekä Väylävirasto. Vaikutusten arvioinnissa ei ole riittävällä tavalla kiinnitetty huomiota seurannasta ja sen vaatimista tietojärjestelmistä syntyviin kustannuksiin, erityisesti suhteessa viheralan osuuteen vesistöjen fosforikuormituksessa.

12§

Viitaten 11 § kohdassa esitettyyn, viher- ja ympäristörakentamisessa ja viheralueiden hallinnossa useimmilla toimijoilla ei ole käytössä kattavia paikkatietojärjestelmiä hallinnoiduista tai rakennutettavista viheralueista. Järjestelmiä on toistaiseksi vain suurimmilla toimijoilla, eivätkä ne näilläkään ole vielä täysin kattavia, eivätkä useinkaan suoraan soveltuva uusiin tarpeisiin kuten fosforinkäytön seurantaan.

Seurantajärjestelmien luominen ja käyttöönotto erityisesti asetuksen kiireellisessä voimaantuloaikataulussa synnyttää huomattavia kustannuksia. Kunnossapidon ja rakentamisen urakkasopimuksissa, jotka voivat olla pitkäkestoisia, ei ole asetettu eikä hinnoiteltu urakoitsijoille eikä muille toimijoille asetuksen edellyttämää tiedoston pitovelvoitetta fosforin käytöstä. Edellä mainituista syistä asetuksen toimeenpanoon tarvitaan viher- ja ympäristörakentamisessa sekä viheralueiden kunnossapidossa riittävän pitkä, 5 vuoden siirtymäaika.



Taavi Forssell
Toiminnanjohtaja
Viherympäristöliitto ry

Viitteet

Ylivainio, et al. 2020. Jätevesilietteen pitkäkestoinen fosforilannoitusvaikutus ja yhteys ympäristö- ja ruokaturvallisuuteen: Jätevesilietteen potentiaali kasvintuotannossa ja vaikutukset ympäristöön ja elintarviketurvallisuuteen (PProduct) -hankkeen loppuraportti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 55/2020. <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/546262>